NORDREISA KOMMUNE
RÁISSA SUOHKAN
RAISIN KOMUUNI

Nordreisa nasjonalparkkommune
Storslett nasjonalparklandsby

Klima- og miljødepartementet
Einar Gerhardsens plass 1
0179 Oslo

Deres ref.	Vår ref.	Dato
26/4470		16. oktober 2026

Høringsinnspill til ny stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye

1. Innledning

Nordreisa kommune ønsker velkommen arbeidet med en ny stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye. Situasjonen for de anadrome laksefiskene er alvorlig, og det er behov for en helhetlig nasjonal politikk som kombinerer kunnskapsbasert forvaltning, reduksjon av negative påvirkningsfaktorer, restaurering av vassdrag, klimatilpasning og sterk lokal forankring.

Nord-Norge står i en særstilling. Landsdelen har fortsatt viktige bestander av villaks, sjøørret og sjørøye. Troms og Finnmark har et særlig ansvar for å ta vare på sjørøya, som er sårbar for både klimaendringer og menneskelig påvirkning.

For Nordreisa kommune er dette særlig viktig. Reisaelva og de omkringliggende fjord- og vassdragsområdene representerer store natur-, kultur- og friluftsverdier og er viktige for lokal identitet, næringsliv og bosetting.

Forvaltningen må derfor ikke bare handle om å begrense fisket når bestandene blir svake. Den må i større grad rette innsatsen mot **årsakene til bestandsnedgangen**, samtidig som lokalsamfunnene får nødvendige virkemidler til å ta vare på bestandene.

Nordreisa kommune mener den nye stortingsmeldingen må legge større vekt på **forebygging, lokal kunnskap, bedre overvåking, klimatilpasning, restaurering, reduksjon av påvirkning fra oppdrett og langsiktig kunnskapsformidling.**

2. Lokalsamfunnene må ivaretas når fisket stenges

Stenging eller betydelige begrensninger i laksefisket kan få store lokale konsekvenser. Elvefisket har betydning langt utover selve fangsten. Det berører grunneiere og rettighetshavere, reiselivsbedrifter, overnatting, handel, frivillighet og annen lokal aktivitet.

Postadresse
Postboks 174
9156 Storslett

Besøksadresse
Sentrum 17
9156 Storslett

Telefon
+ 47 77 58 80 00

Kontonr
4740 05 03954
Org.nr
943 350 833

E-post
postmottak@nordreisa.kommune.no
Internett
www.nordreisa.kommune.no

Når fisket må stenges som følge av forhold som lokale aktører i liten grad kan påvirke, mener Nordreisa kommune at den økonomiske belastningen ikke kan bæres av grunneiere, næringsliv og lokalsamfunn alene.

Nordreisa kommune ber derfor om at det utredes statlige kompensasjons- og støtteordninger for lokalsamfunn og næringsaktører som blir særlig rammet av langvarige eller omfattende restriksjoner i fisket.

Samtidig er det viktig at tiltak settes inn mot de faktorene som påvirker bestandene negativt, slik at belastningen ikke ensidig legges på fiskere, rettighetshavere og lokalsamfunn.

3. Bedre overvåking må gi mer treffsikker forvaltning

God forvaltning krever god kunnskap.

Nordreisa kommune mener det er behov for et nasjonalt løft for overvåking av lakseinnsig, bestandsutvikling og smoltutvandring. Teknologi som sonar, video og andre dokumenterte overvåkingsmetoder kan gi et bedre og mer oppdatert kunnskapsgrunnlag.

Bedre kunnskap kan gjøre det mulig å utvikle mer treffsikre forvaltningsregimer, hvor fisket kan reguleres gjennom sesongen etter avtalte og biologisk forsvarlige kriterier.

Målet må være at full stenging ikke blir det eneste tilgjengelige virkemiddelet når bestandssituasjonen er usikker.

4. Oppdrett, lakselus og oppdrettsfrie fjorder

Påvirkning fra oppdrettsnæringen må inngå tydelig i den samlede vurderingen av belastningen på villaks, sjøørret og sjørøye. Nordreisa kommune mener særlig at påvirkning fra lakselus og risiko knyttet til rømt oppdrettsfisk må vies betydelig oppmerksomhet i den videre forvaltningen.

Forvaltningen må bygge på et prinsipp om at det ikke bare skal settes inn tiltak når bestandene allerede er svekket. Det må også lønne seg å forebygge og bevare områder hvor påvirkningen er lav.

Oppdrettsfrie fjordområder med viktige bestander av anadrom laksefisk representerer en verdi som bør anerkjennes i den nasjonale forvaltningen.

Nordreisa kommune mener staten bør utvikle virkemidler som gjør det attraktivt å bevare oppdrettsfrie fjordområder. Kommuner og regioner som gjennom sin arealforvaltning bidrar til å skjerme viktige leve- og vandringsområder for villaks, sjøørret og sjørøye mot ytterligere oppdrettspåvirkning, bør kunne få økonomiske eller andre insentiver for dette.

Kommunene bør ikke komme økonomisk dårligere ut som følge av at de velger å ivareta natur- og villfiskverdier. Staten bør derfor utrede modeller som kompenserer eller belønner

kommuner som opprettholder oppdrettsfrie fjorder av hensyn til villfisk, naturmangfold og framtidige generasjoner.

Det bør lønne seg å ta vare på naturen før den er skadet.

5. Klimatilpasning og restaurering av vassdrag

Klimaendringer vil stille både fiskebestandene og vassdragsforvaltningen overfor nye utfordringer. Tørke, flom, endret vannføring og høyere vanntemperaturer kan påvirke leveområdene for laks, sjøørret og sjørøye.

Nordreisa kommune mener derfor at vassdrag med anadrom fisk må få en tydelig plass i det nasjonale klimatilpasningsarbeidet.

Staten bør bidra økonomisk til naturbaserte løsninger som både styrker fiskebestandene og gjør lokalsamfunn mer robuste mot klimaendringer. Dette kan blant annet være restaurering av tidligere kanaliserte elvestrekninger, reetablering av kantvegetasjon og tiltak som ivaretar vassdragenes naturlige flomdempende funksjon.

6. Vandringshindre og mindre inngrep

Også mindre inngrep kan samlet ha stor betydning for fiskens leveområder.

Kulverter, bruer og veikryssinger kan skape vandringshindre dersom hensynet til fiskepassasje ikke ivaretas tilstrekkelig. Regelverket og ansvarsforholdene må derfor bli tydeligere.

Nordreisa kommune ber om en nasjonal kartlegging av vandringshindre og om at det utvikles tydelige nasjonale krav og standarder for fiskepassasje ved nye og eksisterende veikryssinger.

7. Et nasjonalt restaureringsfond for vassdragsnatur

Restaurering av vassdrag krever langsiktig og forutsigbar finansiering. Nordreisa kommune mener det bør vurderes å etablere et nasjonalt restaureringsfond for vassdragsnatur.

Et slikt fond kan eksempelvis finansieres gjennom et mindre påslag knyttet til vannkraftproduksjon. Midlene bør kunne brukes til restaurering av vassdrag, fjerning av vandringshindre, naturbasert flomsikring og tiltak som forbedrer leveområdene for fisk og annet biologisk mangfold.

Dette vil kunne gjøre restaureringsarbeidet mindre prosjektavhengig og gi kommuner og lokale aktører større mulighet til langsiktig planlegging.

8. Bedre miljøvilkår i regulerte vassdrag

Nordreisa kommune mener arbeidet med miljøforbedringer i regulerte vassdrag må prioriteres og at revisjoner av konsesjonsvilkår må gjennomføres raskere.

Miljøvilkårene må være konkrete, etterprøvbare og tilpasset det enkelte vassdrag. Minstevannføring, funksjonelle løsninger for fiskevandring og miljødesign bør være sentrale virkemidler der dette er relevant.

9. Elvemunninger og grunne kystområder må ivaretas

For å lykkes med forvaltningen må man se hele livsløpet til de anadrome bestandene i sammenheng. Tiltak i selve elva er ikke tilstrekkelig dersom viktige leveområder andre steder i livssyklusen samtidig blir forringet.

Nordreisa kommune mener derfor at elvemunninger og grunne kystområder må gis sterkere oppmerksomhet i stortingsmeldingen.

Der inngrep ikke kan unngås, bør det stilles krav om avbøtende og kompenserende tiltak som bidrar til å opprettholde eller forbedre den samlede miljøtilstanden.

10. Villakssentrene som arena for kunnskap og lokal forankring

Fysiske tiltak og reguleringer er nødvendige, men ikke tilstrekkelige. Skal Norge lykkes med å ta vare på villaks, sjøørret og sjørøye over tid, må kunnskap og lokalt engasjement være en sentral del av innsatsen.

Villakssentrene fungerer som møteplasser mellom forskning, forvaltning og lokalsamfunn. Gjennom kontakt med blant annet lokalbefolkning, skoler og barnehager, fiskere, rettighetshavere, frivillige organisasjoner, reiseliv og forskningsmiljøer kan sentrene bidra til kunnskapsformidling og lokal forankring av forvaltningen.

Det er samtidig en betydelig forskjell mellom formidlingskapasiteten knyttet til oppdrettsnæringen og den tilsvarende formidlingen om villaksen og vassdragsnaturen.

Nordreisa kommune mener derfor det er behov for å styrke nettverket av villakssentre, spesielt i Nord-Norge. En større geografisk tilstedeværelse vil bidra til at kunnskap om villaks, sjøørret, sjørøye og vassdragsøkologi blir tilgjengelig for flere.

11. Reisa Villakssenter må inngå i den nasjonale satsingen

Nordreisa kommune vil særlig løfte fram Reisa Villakssenter.

Senteret er etablert i Nordreisa og ligger i et område hvor villaks, sjøørret og sjørøye har stor naturfaglig, kulturell og samfunnsmessig betydning. Senteret har allerede etablert fasiliteter med kontorer og utstillinger, men mangler autorisasjon og dermed tilgang til forutsigbare statlige driftsmidler.

Manglende grunnfinansiering gjør driften prosjektavhengig. Ressurser som kunne vært brukt til langsiktig kunnskapsformidling, undervisning, samarbeid og utvikling, må i stedet brukes på å sikre finansiering fra prosjekt til prosjekt.

Det gjør det også vanskelig å sikre kontinuitet, opprettholde en fast daglig lederfunksjon og bygge opp fagkompetanse over tid.

Nordreisa kommune ber derfor om at Reisa Villakssenter gis status som autorisert villakssenter og inngår i en langsiktig statlig finansieringsordning.

Dette vil styrke formidlingen om villaks, sjøørret og sjørøye i Nord-Norge og bidra til sterkere lokal og regional forankring av den nasjonale forvaltningen.

12. Nordreisa kommunes hovedanmodninger

Nordreisa kommune ber om at den nye stortingsmeldingen:

1. **Sikrer lokalsamfunnene ved stenging**, og utreder kompensasjons- og støtteordninger for grunneiere, næringsaktører og lokalsamfunn som rammes av omfattende restriksjoner i fisket. Det bør legges særlig vekt på at det sikres midler til opprettholdelse av vakthold for å hindre tyvfiske i perioder uten inntekter fra kortsalg.
2. **Styrker overvåkingen av bestandene**, slik at forvaltningen kan bli mer kunnskapsbasert, fleksibel og treffsikker.
3. **Reduserer påvirkningen fra oppdrett og lakselus**, og sikrer at belastningen på villaks, sjøørret og sjørøye inngår tydelig i forvaltningen.
4. **Belønner bevaring av oppdrettsfrie fjordområder**, gjennom økonomiske eller andre virkemidler for kommuner og regioner som skjermer viktige leve- og vandringsområder for villfisk.
5. **Gir kommunene virkemidler og økonomiske ressurser til klimatilpasning og restaurering av vassdrag**, med særlig vekt på naturbaserte løsninger.
6. **Sørger for nasjonal kartlegging av vandringshindre** og tydelige krav til fiskepassasje ved veikryssinger og andre inngrep.
7. **Utreder etableringen av et nasjonalt restaureringsfond for vassdragsnatur**, med langsiktig og forutsigbar finansiering.
8. **Styrker miljøvilkårene i regulerte vassdrag** og sikrer effektive prosesser for revisjon av konsesjonsvilkår.
9. **Gir elvemunninger og grunne kystområder sterkere beskyttelse** som del av en helhetlig forvaltning av de anadrome bestandene.
10. **Styrker det nasjonale nettverket av villakssentre**, med særlig prioritering av Nord-Norge.

11. **Gir Reisa Villakssenter status som autorisert villakssenter og sikrer senteret forutsigbar statlig grunnfinansiering**, slik at senteret kan ivareta et langsiktig regionalt samfunnsoppdrag innen kunnskapsformidling, undervisning og lokal forankring.

Avslutning

For Nordreisa kommune handler arbeidet med villaks, sjøørret og sjørøye om mer enn å bevare enkeltbestander. Det handler om naturmangfold, kultur og høstingstradisjoner, friluftsliv, lokal identitet, næringsutvikling og levende lokalsamfunn.

Nasjonal politikk må derfor både beskytte bestandene, redusere påvirkningsfaktorene og mobilisere lokalsamfunnene som skal bidra til å ta vare på dem.

Nordreisa kommune mener at den nasjonale villfiskpolitikken må bygge på et enkelt, men viktig prinsipp: Det skal lønne seg å ta vare på naturen. Kommuner som gjennom arealforvaltning og lokale prioriteringer bidrar til å beskytte viktige villfiskbestander og oppdrettsfrie fjordområder, bør ikke komme økonomisk dårligere ut som følge av disse valgene.

Nordreisa kommune ber derfor om at den nye stortingsmeldingen følges opp med konkrete virkemidler, tydelig ansvar og langsiktig finansiering.

Med vennlig hilsen

Hilde Nyvoll
Ordfører Nordreisa kommune
Mbl 91807130
Epost hilde.nyvoll@nordreisa.kommune.no